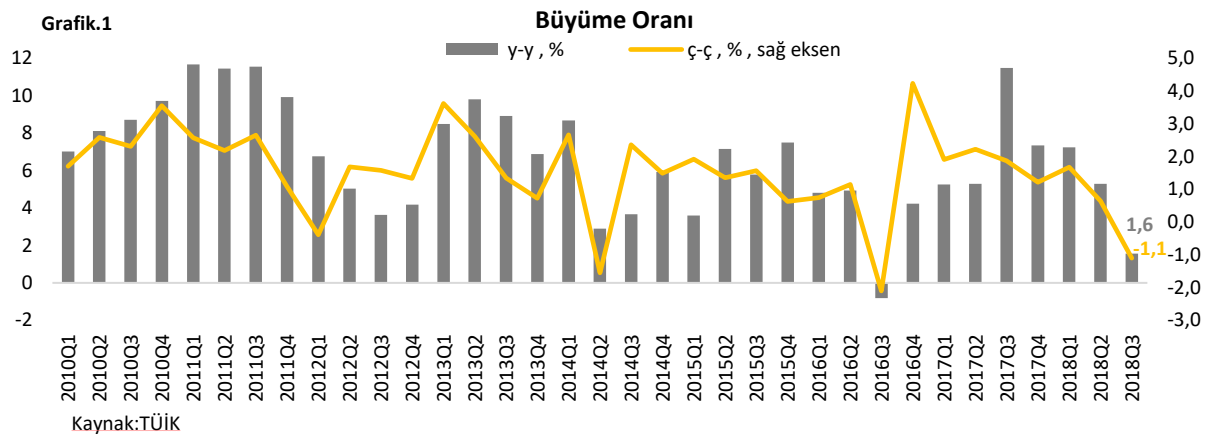

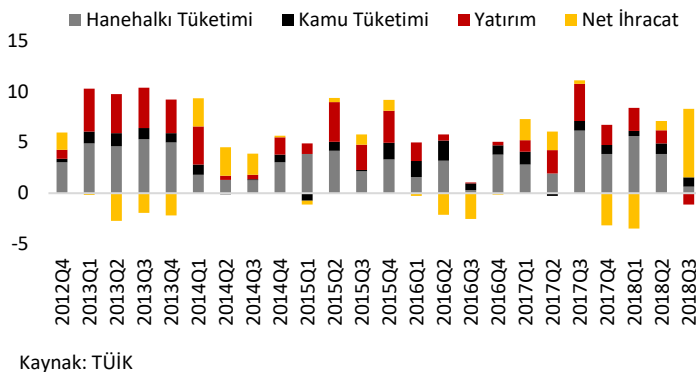
Türkiye Ekonomisi 2018 Yılı'nın Üçüncü Çeyreğinde Net İhracat ve Hizmetler Sektörü Öncülüğünde %1.6 Büyüdü

Türkiye ekonomisi 2018 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre net ihracat ve hizmet sektörü öncülüğünde %1.6 büyüdü. Ağustos ayının başında kurda 2001 krizinden sonraki en sert hareketlerin yaşandığı göz önünde bulundurulduğunda, üçüncü çeyrekte yaşanan hızlı kur ve faiz artışları ile artan finansal koşullardaki sıkılaşma, volatilité sonucu risk algısındaki bozulma, maliyetlerdeki yükseliş ve iç talepteki zayıflama üçüncü çeyrekte büyümenin ilk iki çeyreğe kıyasla belirgin şekilde yavaşlamasında etkili oldu. Bu haftaki raporumuzda üçüncü çeyrek büyümesini ele alacağız.

Türkiye ekonomisi 2018 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre %1.6 ile büyüdü. (VakıfBank Beklentisi: %0.95, piyasa beklentisi: %1.8) Böylece Türkiye ekonomisi 2016 yılının üçüncü çeyreğinden bu yana gerçekleşen en düşük büyümeyi kaydetti. (Grafik.1) Gayrisafi yurtiçi hasıla büyüklüğü ise, 2018 yılının üçüncü çeyreğinde cari fiyatlarla %21.8 artarak 1 trilyon 13 milyar 453 milyon TL oldu. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH, 2018 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %2.1 arttı. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH ise bir önceki çeyreğe göre %1.1 azaldı. 2018 yılının ilk çeyrek büyümesi ise %7.3'ten %7.2'ye aşağı yönlü revize edilirken, ikinci çeyrek büyümesi ise %5.2'den %5.3'e yukarı yönlü revize edildi.

Grafik.2 Harcama Bileşenlerinin Büyüme Katkısı (Puan)

Yılın üçüncü çeyreğinde büyümedeki sert düşüşe karşın, büyümeye en yüksek pozitif katkının net ihracat kaleminden geldiği görülüyor. Net ihracatın katkısının yüksek gerçekleşmesinde iç talepteki yavaşlama ve kurdaki sert yükseliş etkili olurken, net ihracatın büyümeye katkısı 6.73 puan olarak gerçekleşti. Bu katkı, 2009 yılının birinci çeyreğinden (7.0 puan artış) sonraki en yüksek artış yönlü katkı oldu. Net ihracatın bileşenleri olan ihracat ve ithalat kalemleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise, mal ve hizmet

ihracatı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %13.6 artarken, mal ve hizmet ithalatı ise bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %16.7 azaldı. Bunun sonucunda ise, ihracatın büyümeye katkısı 2.95 puan artış olurken, ithalatın katkısı ise 3.78 puan artış oldu. (Grafik.2) Bunun sonucunda net ihracatın katkısı 6.73 puan olarak gerçekleşti.

Geçtiğimiz çeyreklerde büyümeye en yüksek artış yönlü katkıyı yapan hanehalkı tüketim harcamaları (1.çeyrek katkısı: 5.63 puan ve 2.çeyrek katkısı: 3.84 puan) ise yılın üçüncü çeyreğinde büyümeye 0.66 puan artış yönlü katkı yaptı. Bu katkı 2016 yılının üçüncü çeyreğinden sonraki en düşük katkı oldu. Buna karşın, kamu harcamaları büyümeye destek olmaya devam etti. Kamu harcamalarının katkısı yılın üçüncü çeyreğinde 0.90 puan oldu (1.çeyrek katkısı: 0.49 puan ve 2.çeyrek katkısı: 1.05 puan). 2018 yılının üçüncü çeyreğinde büyümeye azalış yönlü katkı yapan tek harcama kalemi ise 1.11 puan azalışla yatırım harcamaları oldu. Yatırım harcamaları yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %3.8 azalış gösterdi. Böylece yatırım harcamaları büyümeye 2009 yılının dördüncü çeyreğinden (1.32 puan azalış) sonra ilk kez büyümeye negatif katkı yapmış oldu. (Tablo 1 ve 2)

Tablo.1

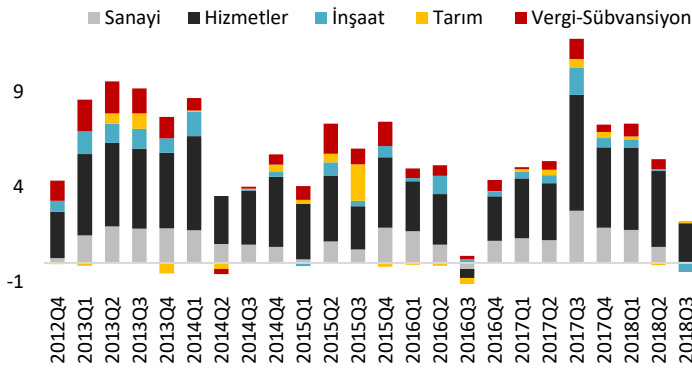
Harcama Bileşenleri	Bir önceki yılın aynı dönemine göre % değişim (Büyüme)							
	2017Ç1	2017Ç2	2017Ç3	2017Ç4	2018Ç1	2018Ç2	2018Ç3	2017Ç3 Pay (%)
GSYH	5.3	5.3	11.5	7.3	7.2	5.3	1.6	100
Hanehalkı Tüketimi	4.5	3.1	10.3	6.3	9.1	6.4	1.1	59.2
Kamu Harcamaları	9.0	-1.8	7.6	5.9	3.5	7.8	7.5	12.0
Yatırım	3.9	7.7	12.8	6.6	7.9	4.2	-3.8	29.1
Net ihracat	-	-	-	-	-	-	-	-
İhracat	10.0	11.0	17.7	9.2	0.7	4.2	13.6	21.6
İthalat	0.9	2.2	15.0	22.8	15.4	0.2	-16.7	22.6
Stok Değişimi	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo.2

*Katkı Puanı Hesaplaması: 2018 yılının 3.çeyreği için katkı puanı hesaplanırken, 2018 yılının 3.çeyreğindeki büyüme oranı ile 2017 yılı 3.çeyreğinin payı çarpılarak hesaplama yapılmaktadır.

Harcama Bileşenleri	Katkı Puanı* (2018 yılı 3.çeyrek)						
	2017Ç1	2017Ç2	2017Ç3	2017Ç4	2018Ç1	2018Ç2	2018Ç3
GSYH	5.3	5.3	11.5	7.3	7.2	5.3	1.6
Hanehalkı Tüketimi	2.83	1.93	6.14	3.85	5.63	3.84	0.66
Kamu Harcamaları	1.24	-0.26	0.95	0.89	0.49	1.05	0.90
Yatırım	1.15	2.31	3.66	1.98	2.27	1.29	-1.11
Net ihracat	2.05	1.81	0.35	-3.16	-3.47	0.90	6.73
İhracat	2.27	2.35	3.63	1.89	0.18	0.95	2.95
İthalat	0.21	0.54	3.28	5.06	3.64	0.05	-3.78
Stok Değişimi	-2.00	-0.48	0.40	3.79	2.31	-1.78	-5.61

Grafik.3 Sektörlerin Büyümeye Katkısı (puan)

Kaynak: TÜİK

faaliyetleri oldu. Turizm sektöründeki gelişmeler de hizmetler sektörü kalemi altında büyümeye pozitif katkı sağladı ancak yılın son çeyreğinde turizm kaynaklı katkının mevsimsel etkilerle negatife dönmesi mümkün olabilir. Öte yandan, inşaat sektöründeki gelişmelerin büyümeye olumsuz yansımalarının üçüncü çeyrek itibariyle daha da belirginleştiği göze çarpıyor. Yılın ikinci çeyreğinde yavaşlayan inşaat sektörü büyümesi, yılın üçüncü çeyreğinde inşaat sektörü bir önceki yılın aynı dönemine göre %5.26 geriledi ve 0.42 puanlık negatif katkı ile 2009 yılının son çeyreğinden bu yana gerçekleşen en sert küçülmeyi kaydetti. (Grafik.3) İnşaat sektöründeki sert yavaşlama, başta Ağustos ayında kurda yaşanan sert hareketler sonrasında maliyetlerde meydana gelen ciddi artışlardan kaynaklandı. Sektörü desteklemek amacıyla yapılan konut kredisi kampanyalarına rağmen, inşaat sektöründe maliyetlerdeki sert yükselişler nedeniyle yeni projelerin yapılamaması, hatta mevcut projelerin tamamlanamaması sektördeki gerilemenin önümüzdeki çeyrekte bir miktar daha derinleşeceğine işaret ediyor.

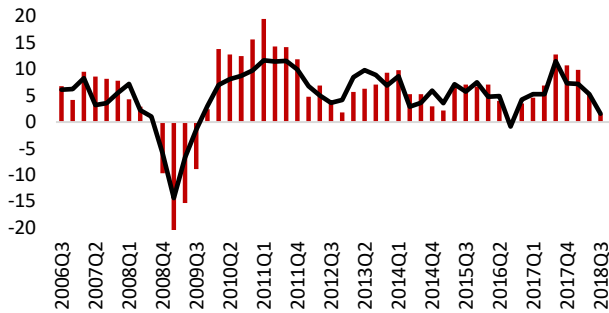
Büyüme rakamlarına sektörler bazında bakıldığında, daha önceki çeyreklerde olduğu gibi hizmetler sektörünün büyümede belirleyici olmaya devam ettiği görülüyor. Ulaştırma, konaklama, finans ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörü, yılın üçüncü çeyreğinde Türkiye ekonomisinin yavaşlamasının sınırlı kalmasında etkili oldu. Üçüncü çeyrekte en hızlı büyüyen sektör ise %10.8 ile hizmetler sektörünün altında yer alan kamu yönetimi, eğitim, sağlık hizmet

Tablo.1

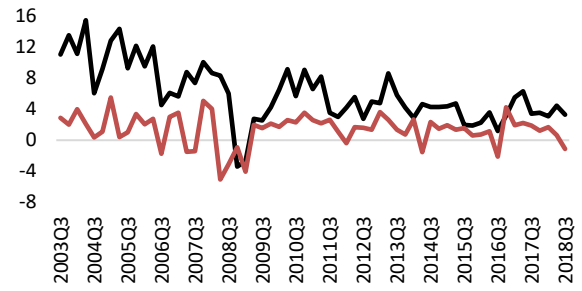
Sektörler	Bir önceki yılın aynı dönemine göre % değişim (Büyüme)							
	2017Ç1	2017Ç2	2017Ç3	2017Ç4	2018Ç1	2018Ç2	2018Ç3	2017 Ç3 PAY (%)
Tarım	5.0	7.0	3.6	6.1	5.6	-2.8	1.0	12.1
Sanayi	6.1	5.9	15.4	9.3	8.1	4.2	0.3	18.4
İnşaat	5.1	5.1	18.8	6.5	6.7	1.0	-5.3	8.0
Hizmetler	5.4	5.4	11.9	7.8	7.4	7.2	3.9	51.4
Vergi-Sübvansiyon	0.9	3.7	9.2	3.0	5.9	4.4	-0.3	11.3

Tablo.2

Sektörler	Katkı Puanı (2018 yılı 3.çeyrek)							
	2017Ç1	2017Ç2	2017Ç3	2017Ç4	2018Ç1	2018Ç2	2018Ç3	
Tarım	0.13	0.29	0.47	0.33	0.15	-0.12	0.12	
Sanayi	1.29	1.20	2.74	1.86	1.73	0.85	0.05	
İnşaat	0.35	0.41	1.41	0.48	0.46	0.08	-0.42	
Hizmetler	3.14	2.99	6.07	4.21	4.31	4.00	2.03	
Vergi-Sübvansiyon	0.10	0.44	1.06	0.37	0.67	0.52	-0.03	

Grafik.4 Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (y-y,%)
GSYH (y-y,%)

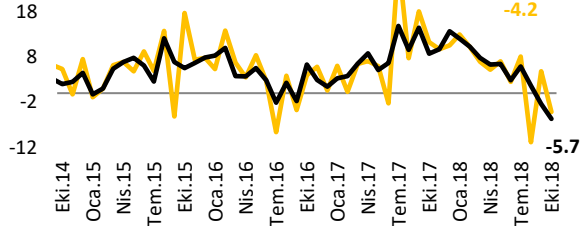
Kaynak: TÜİK

Grafik.5 Kurlan Arındırılmış Toplam Krediler (ç-ç, %)
Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Büyüme (ç-ç, %)

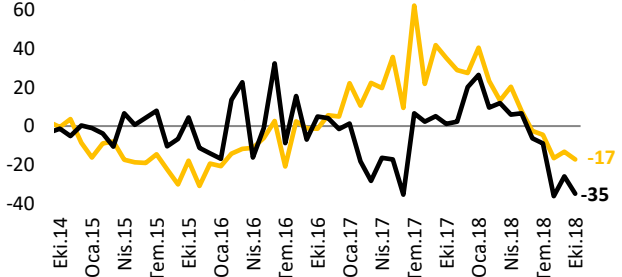
Kaynak: TÜİK, BDDK, VakıfBank

Büyümenin önemli öncül göstergelerinden biri olan ve büyüme ile korelasyonu %90'ın üzerinde olan sanayi üretim endeksi yılın üçüncü çeyreğinde yıllık bazda %1.5 artarak büyümeye sınırlı katkıda bulundu. (Grafik.4) Kurlan arındırılmış toplam krediler ile mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış büyümenin bir önceki çeyreğe göre değişimi birlikte değerlendirildiğinde aralarındaki korelasyon %35'in üzerinde olup, yılın son çeyreğinde kurl etkisinden arındırılmış toplam kredilerde beklenen yavaşlamanın yılın son çeyreğinde büyüme üzerinde aşağı yönlü baskı yaratacağını düşünüyoruz. (Grafik.5)

Öte yandan, bugün açıklanan sanayi üretim endeksi Ekim ayında hem arındırılmamış hem de arındırılmış verilerle beklentilerin üzerinde azaldı. Ağustos ayının başında kurla 2001 krizinden sonraki en sert hareketlerin yaşandığı göz önünde bulundurulduğunda, üçüncü çeyrekte hızlı kurl ve faiz artışları ile maliyetlerde yükseliş yaşanması sanayi üretim endeksi üzerinde gecikmeli olarak Ekim ayında etkili oldu ve sanayi üretiminde aşağı yönlü baskı yaratmaya devam etti. (Grafik.6)

Grafik.6 Arındırılmamış Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık % Değişim)
Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK

Grafik.7 Ara Malı İthalat (Yıllık % Değişim)
Sermaye Malı İthalat (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK

Ekim ayında sermaye malı ithalatında yıllık bazda %35 ve ara malı ithalatında ise yıllık bazda %17 azalış yaşanması sanayi üretim endeksinin Ekim ayında gösterdiği azalışta belirleyici oldu. Geçtiğimiz hafta açıklanan üçüncü çeyrek büyüme rakamlarında stokların sert düşüş göstermesi (-5.6 puan azalış) de kurlardaki sert yükselişten kaynaklanan maliyet artışından dolayı sektörde stokların kullanıldığını teyit ediyor. (Grafik.7)

Sonuç olarak, Türkiye ekonomisi 2018 yılının üçüncü çeyreğinde beklentilerin altında %1.6 ile 2016 yılının üçüncü çeyreğinde gerçekleşen olağanüstü durum göz ardı edildiğinde, 2009 yılının üçüncü çeyreğinden bu yana gerçekleşen en düşük büyüme oranını kaydetmiş oldu. Ağustos ayının başında kurda 2001 krizinden sonraki en sert hareketlerin yaşandığı göz önünde bulundurulduğunda, üçüncü çeyrekte yaşanan hızlı kur ve faiz artışları ile artan finansal koşullardaki sıkılaşma, volatilité sonucu risk algısındaki bozulma, maliyetlerdeki yükseliş ve iç talepteki zayıflama üçüncü çeyrekte büyümenin ilk iki çeyreğe kıyasla belirgin şekilde yavaşlamasında etkili oldu. Yılın üçüncü çeyreğinde büyümedeki sert düşüşe karşın, büyümeye en yüksek pozitif katkı net ihracattan geldi. Net ihracatın katkısının yüksek gerçekleşmesinde iç talepteki yavaşlama ve kurdaki sert yükseliş etkili oldu. 2018 yılının üçüncü çeyreğinde büyümeye azalış yönlü katkı yapan tek harcama kalemi yatırım harcamaları olurken, bu durum kur kaynaklı nedenlerle inşaat sektöründe maliyetlerin artması ve dolayısıyla sektörde yaşanan sert daralmadan kaynaklandı. Kurdaki sert hareket sonrası yaşanan sakinleşme göz önünde bulundurulduğunda ise, geçmiş raporumuzda da belirttiğimiz gibi, yılın son çeyreğinde sektörü destekleyici ekonomik adımların daralmayı bir miktar sınırlayacağını düşünüyoruz. Ağustos ayının başında yaşanan kur atağının etkileri yılın üçüncü çeyreğinde tam hissedilmemiş olsa da, yılın son çeyreğinde üçüncü çeyreğe göre daha fazla hissedileceğini ve Türkiye ekonomisinin, piyasadaki daralma beklentilerine karşın, %0.9'a yakın pozitif bir büyüme kaydedeceğini düşünüyoruz. Ayrıca dördüncü çeyreğin ilk ayı olan Ekim ayı açıklaması ile birlikte yılın son çeyreğinde sanayi üretiminin büyümeye vereceği katkının sınırlı kalacağını düşünüyoruz. Bununla birlikte, büyüme verisinin öncül verileri olarak adlandırılan satın alma yöneticileri imalat endeksi (PMI), tüketici güven endeksi ve kapasite kullanım oranı gibi sık frekanslı verilere bakıldığında son çeyrek büyüme beklentisi üzerinde bir miktar aşağı yönlü baskı olduğu görülüyor. Sonuç olarak, hükümetin ekonomiyi desteklemek adına aldığı tedbirlerin etkilerinin yılın son çeyreğinde daha da belirginleşmesiyle, Türkiye ekonomisinin 2018 yılının tamamında, YEP'e uyumlu olarak, %3.8 büyümesini beklememize karşın önümüzdeki dönemde öncül verilerin izleyeceği seyrin önemli olacağını düşünüyoruz.

Haftalık Veri Takvimi (17 - 21 Aralık 2018)

Tarih	Ülke	Açıklanacak Veri	Önceki	Beklenti	
17.12.2018	Türkiye	Sanayi Üretim Endeksi (Ekim, a-a)	-%2.7	-%1.9(açıklandı)	
		İşsizlik Oranı (Eylül)	%11.1	%11.4(açıklandı)	
		Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (Kasım)	-5.4 milyar TL	7.6(açıklandı)	
	Euro Bölgesi	TÜFE (Kasım, y-y)	%2.2	%2.0	
18.12.2018	Türkiye	Konut Fiyat Endeksi (Ekim, a-a)	%1.22	--	
		ABD	Yeni Başlayan Konut İnşaatları (Kasım, a-a)	%1.5	%0.2
			İnşaat İzinleri (Kasım, a-a)	-%0.6	-%0.4
	Almanya	IFO İş Dünyası Güven Endeksi (Aralık)	102	101.7	
19.12.2018	ABD	Fed Toplantısı ve Faiz Kararı (Aralık)	--	--	
		İkinci El Konut Satışları (Kasım, a-a)	%1.4	-%0.4	
		İngiltere	TÜFE (Kasım, y-y)	%2.4	%2.3
20.12.2018	Türkiye	Konut Satışları (Kasım, y-y)	%19.2	--	
		Merkezi Yönetim Borç Stoku (Kasım)	1.1 trilyon TL	--	
	ABD	Philadelphia FED Endeksi (Aralık)	12.9	15.5	
		Haftalık İşsizlik Başvuruları (Aralık)	206 bin kişi	219 bin kişi	
	İngiltere	BoE Toplantısı ve Faiz Kararı (Aralık)	%0.75	%0.75	
	Japonya	BoJ Toplantısı ve Faiz Kararı (Aralık)	-%0.10	--	
		TÜFE (Kasım, y-y)	%1.4	%0.8	
21.12.2018	Türkiye	Tüketici Güven Endeksi (Aralık)	59.6	--	
		ABD	GSYH (3. çeyrek, ç-ç)	%3.5	%3.5
	Kişisel Gelirler (Kasım)		%0.5	%0.3	
	Kişisel Harcamalar (Kasım)		%0.6	%0.3	
	Çek. Kiş. Tük. Harc. (Kasım, y-y)		%1.8	%1.9	
	Dayanıklı Mal Siparişleri (Kasım, öncül)		-%4.3	%1.7	
	Michigan Ün. Tük. Güven Endeksi		115.2	--	
	Euro Bölgesi	Tüketici Güven Endeksi (aralık, öncül)	-%3.9	-%4.3	
	Almanya	Tüketici Güven Endeksi (Ocak)	10.4	10.3	
	Fransa	GSYH (3. çeyrek, y-y)	%1.4	%1.4	
	İngiltere	GSYH (3. çeyrek, y-y)	%1.5	%1.5	
		Tüketici Güven Endeksi (Aralık)	-13	-14	